

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM
NAZİRLİYİ**

**F. KÖÇƏRLİ ADINA RESPUBLİKA UŞAQ KİTABXANASI
ELMİ-METODİKA ŞÖBƏSİ**

**Zirvələrdən üzü bəri
Gəlir məğrur Azərbaycan!**

(2011-ci il – “Turizm ili”nə həsr olunmuş metodik vəsait.)

Bakı- 2011

Giriş

“Ümumdünya Turizm günü” 1970-ci ildən başlayaraq hər il 27 sentyabr tarixində qeyd olunur. Azərbaycanda da 27 sentyabr – “Turizm günü” kimi qeyd edilir. Turizmin inkişafı indi bütün dünya ölkələrinin diqqət mərkəzindədir. Hətta bir sıra dövlətlərin büdcəsini bu sahədən gələn gəlir təşkil edir. Belə ki, turizm müasir dünya iqtisadiyyatının ən gəlirli sahələrindən biridir. Təbii-coğrafi baxımdan əlverişli mövqedə yerləşən Azərbaycan da turizm sahəsində müəyyən nailiyyətlər əldə etməyə çalışır. Çünki ölkəmizdə bu sahənin inkişafı üçün kifayət qədər potensial var. Üstəlik, Azərbaycanın həyata keçirdiyi uğurlu siyasət nəticəsində ölkəmiz turizm sahəsində böyük nailiyyətlər qazanır və gün-gündən inkişaf edir. Bütün regionlarımızda yeni turizm obyektləri tikilir, mədəni-tarixi qoruqlar bərpa edilir.

Təbii resurslar və mədəni irsin turizm potensialı, Azərbaycanın dünya turizm bazarına inteqrasiyası üçün şərait yaradır və ölkədə turizmin inkişafında mühüm rol oynayır. Belə şərait əhalinin məşğulluğunu və turizmlə bağlı sahələrin inkişafını sürətləndirir. Statistik nəticələr göstərir ki, Azərbaycanın turizm məhsuluna maraq artır, bu da ölkəyə gələn turistlərin say artımına müsbət təsir göstərir.

İş adamları, idmançılar, alimlər, eksterimal istirahəti sevənlər, həmçinin ölkənin tarixi və bu günü ilə maraqlananlar üçün respublikamız əsl turizm mərkəzidir. Ölkə ərazisinin 50 faizini dağlar təşkil edir. Belə relyef xarici turistləri daha çox cəlb edir. Macəralı turizm dünya turizm bazarında böyük tələbat doğurur. Bu cür təbii gözəlliklərdən savayı Azərbaycan qədim tarixi abidələrlə də zəngindir. Onu da qeyd etmək ki, İpək yolunda tranzit turların təşkil olunması olduqca aktualdır. Belə ki, bu yol Azərbaycanın Yaponiya, Malaziya və Avropa dövlətlərinin maraq dairəsinə çevrilməsinə səbəb olur.

Yer kürəsində mövcud olan 11 iqlim qurşağından 9-u Azərbaycan ərazisində yerləşir. Azərbaycan bu xüsusiyyətinə görə dünyada yeganə ölkədir. Ölkənin təbiəti müstəsna dərəcədə rəngarəng və nadirdir.

Turizm mövzusu hər zaman dövlət rəhbərliyinin nəzarətindədir. Belə ki, 1999-cu il, 4 iyun tarixində ümummilli lider Heydər Əliyevin sərəncamı ilə «Turizm haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Qanun turizmin mühüm məsələlərini əks etdirən 17 maddədən ibarətdir. Bundan əlavə 2007-ci ildə “Turizm haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişiklik və əlavələr edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2007-ci il 5 iyun tarixli 374-IIIQD nömrəli Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir.

Təsadüfi deyil ki, 2011-ci il hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən “Turizm ili” elan olunmuşdur. Bununla yanaşı “2010-2014-cü illər üçün Xalq Yaradıcılığı Paytaxtları” proqramına əsasən, 2011-ci ildə Şabran şəhəri “Əfsanələr Paytaxtı”, Lənkəran şəhəri “Folklor Paytaxtı”, İsmayıllı şəhəri isə “Sənətkarlıq Paytaxtı” elan olunub. Bu üç şəhərin “Xalq Yaradıcılığı Paytaxtları” elan olunması ilə əlaqədar il ərzində Şabran, Lənkəran və İsmayıllıda nominasiyalara uyğun

olaraq təntənəli mərasimlərin, respublika və beynəlxalq səviyyəli elmi-praktiki konfrans, dəyirmi masa, konsert, müsabiqə, festival, sərgi, yarmarka, və s. tədbirlərin təşkili nəzərdə tutulub. Prezident öz çıxışında Azərbaycanın bölgələrində mehmanxana işi ilə bağlı çox böyük işlər görüldüyünü, hazırda “Şahdağ” qış-yay xizək kurortu, xizək infrastrukturu yaradıldığını qeyd etmişdir. Prezident çıxışında bildirmişdir: Bizim gözəl təbiətimiz var, Xəzər dənizimiz, gözəl dağlarımız, çaylarımız, meşələrimiz bizim böyük sərvətimizdir. Elə etməliyik ki, 2011-ci ildə turizmin inkişafına böyük təkan verilsin. Hesab edirəm ki, bu məqsədlə 2011-ci ilin “Turizm ili” elan olunması ədalətlidir. Elə etməliyik ki, bu sahədə böyük və gözəl nəticələr görək”.

KEÇİRİLƏCƏK TƏDBİRLƏR

Bildiyimiz kimi 2011-ci il hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən “Turizm ili” elan olunmuşdur. Bu isə heç də təsadüfi deyildir. Bununla əlaqədar bir sıra müəssisələrlə yanaşı kitabxanalarda da silsilə tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Kitabxanalarda keçiriləcək tədbirlər zamanı kitabxanaçılar oxucuları maariflədirərkən daha çox ölkəmizi, onun bölgələrini, təbiətini, tarixini, tarixi abidələrini az yaşlılara və məktəblilərə tanıtmığı nəzərdə tutmalıdır.

Bununla əlaqədar kitabxana işçiləri tərəfindən məktəblərdə kitab sərgilərinin təşkil edilməsi yaxşı nəticələr doğurar. Ölkəmizin müxtəlif regionlarından bəhs edən kitab sərgilərinin təşkili uşaqlarda yurdumuzun gözəlliklərinə maraq yaradar. Rayonlar arasında səyyar sərgilərin təşkil edilməsi də məqsədəuyğundur. Belə ki, hər bir region öz rayonu haqqında qonşu rayonun oxucularını məlumatlandırır. Bununla yanaşı foto sərgilər də təşkil etmək olar. Hər bir kitabxana öz yerləşdiyi rayonun görməli yerlərinin, muzeylərinin tanınmış şəxsiyyətlərinin şəkillərini sərgidə nümayiş etdirə bilər.

Hər bir kitabxanada yerləşdiyi regiona aid ədəbiyyatı (kitab, qəzet, jurnal, metodiki vəsaitlərindən) əks etdirən daimi sərginin təşkili olduqca əhəmiyyətlidir. Belə sərgilər kitabxanaya gələn oxucuların diqqətini cəlb edir. Oxucuların diqqətini cəlb etmək məqsədilə belə sərgiləri digər əyləncəli sərgilərlə qarşılıqlı şəkildə təşkil etmək olar. Bu məqsədlə ayrıca guşə təşkil olunmalıdır. Burada rayon haqqında ədəbiyyat nümayiş olunmaqla yanaşı, divarlarda rayonun gözəl guşələrinin fotoları, rəsmləri də asılır və tarixi abidələrin maketlərindən istifadə olunur.

Sərgilərin təşkili zamanı kitabxanaçılar kitabxananın yerləşdiyi iqtisadi rayona aid sitatlardan, hikmətli sözlərdən geniş istifadə etməlidir. Nümunə olaraq Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Naxçıvana dair söylədiyi sitatları sizə təqdim edirik:

1. Naxçıvan mənim ana torpağımdır.

H.Əliyev

2. Qədim Naxçıvan torpağına eşq olsun!

H.Əliyev

3. Müqəddəs Naxçıvan torpağı mənim üçün əziz bir yerdir. Mən bu torpağın qarşısında baş əyirəm.

H.Əliyev

4. Naxçıvanın böyük və zəngin tarixi vardır. Bu tarixin dünya mədəniyyətinə, bəşər mədəniyyətinə böyük töhfələri olmuşdur.

H.Əliyev

5. Naxçıvan haqqında mənim ürəyim o qədər doludur ki, nə qədər desəm yenə də tükənməz.

H.Əliyev

6. Naxçıvanın qədim dövlətçilik tarixi vardır. Bu, Azərbaycanın dövlətçilik tarixidir.

H.Əliyev

Sizə təqdim etdiyimiz bu sitatlarla yanaşı ulu öndərimizin Naxçıvan haqqında olan düşüncələrini öyrənmək məqsədilə onun söylədiyi sitatların yer aldığı forumu sizə təqdim edirik: <http://forum.azeri.net/heyder-eliyevin-naxcivan-haqqinda-dedi-yi-mudrik-kelamlar-t4335.html>

Turizm ili ilə əlaqədar olaraq bir-birindən maraqlı, həm də Respublika səviyyəsində müsabiqələr də təşkil etmək olar. Belə ki, bu kimi müsabiqələr əvvəlcə rayonlarda keçirilərsə qaliblər F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasında təşkil olunacaq həlledici müsabiqədə iştirak edə bilər. Kitabxanamızda təşkil olunmuş müsabiqədə regionlar üzrə qaliblər arasında fərqlənənlər Respublika üzrə müsabiqədə iştirak edə bilərlər.

Oxucularımızın sevərək iştirak etdiyi müsabiqələrdən biri də şeir müsabiqəsidir. Hər bir rayonun kitabxanası tərəfindən təşkil olunacaq bu müsabiqədə əlaqədar rayona həsr olunmuş şeirlər iştirakçıların ifasında dinlənir. Şeiri ən gözəl və ifadəli münəffirlərə çatdıran iştirakçı qalib elan olunur. Onu da qeyd edək ki, müsabiqədə təqdim etmək üçün uşaqlara şeirlər yaş xüsusiyyətlərindən asılı olaraq təqdim edilməlidir. Azyaşlı oxuculara qəliz şeirlər deyil sadə dildə yazılmış şeirlər vermək lazımdır. Bu məqsədlə “Quba bağları nəğməsi”, “Quba nəğməsi” (*Bayrami*), “Ordubada gedirəm” (*Xan Ordubadi*), “Bakı”, “Sabirabad”, “Qazax”, “Zəngilan” (*Eldar Məmmədov*), “Şəkiddə” (*Xosrov Xan Sədri*), “Naxçıvanım” (*Məhərrəm Ağalaroğlu*), “Mən- Azərbaycanam!”, “Azərbaycan”, “Çaylarımız”, “Vətən” (*Xəlil Rza*), “Azərbaycan”, “Dağlar” (*Səməd Vurğun*) adlı şeirləri sizə təqdim edirik. Müsabiqənin maraqlı olması üçün onu ssenari əsasında təşkil etmək daha yaxşı olar. Belə nümunələrdən birini sizə xatırladıyıq:

(Aparıcı və bir dəstə uşaq səhnəyə daxil olur.)

Aparıcı: Dostlar, imtahanları da müvəffəqiyyətlə verdik. İndi yay tətlimiz başlayır. Gəlin yurdumuzun gəzməli-görməli yerlərinə istirahətə gedək.

I Uşaq: Məncə Gəncəyə gedək, uşaqlar. Gəncə çayın, Göygölün gözəlliyinə söz ola bilməz. Yaxşıca istirahət edərək. (*Gəncə ləhcəsi ilə danışır*)

II Uşaq: Gəncəyə niyə gedirik ki? Məncə bizim rayona gedək. (*Şəki ləhcəsi ilə danışır.*) Babamla nənəm orada yaşayır. Biz də bir neçə gün orada qalarıq.

III Uşaq: Məncə Naxçıvana getsək yaxşı olar. Mən keçən il ailəmlə birlikdə Naxçıvanda istirahət etmişəm. Gözəl dağları, qədim abidələri, muzeyləri, meyvəli bağları! (*Başlayır oxumağa: Ey könül mülkünün barı Naxçıvan*) Bəh-bəh bir sözlə bu diyarın gözəlliyinə söz ola bilməz.

Aparıcı: Yox uşaqlar, bu yolla biz bir qərara gələ bilməyəcəyik. Hər biriniz istəyirsiniz ki, istirahətə onun sevdiyi rayona gedək. Gəlin kiçik bir şeir müsabiqəsi keçirək. Kim qalib gəlsə onun təklif etdiyi yerə ekskursiya təşkil edəcəyik. Buyurun uşaqlar, öz məharətinizi göstərin.

(I Oxucu Əhməd Cavadın “Gəncəyə ithaf” etdiyi şeiri söyləyir.)

I Oxucu: Beş il bağlarında gəzdim, əyləndim,
İçdikcə doymadım suyundan, Gəncə!

Sənsən salan məni bu dadlı dərdə,
Boynumda borcun var, verimmi, Gəncə?!

Yaşıl bağlarının gül xiyabanı,
Cənnətdən də bil ki, yaxşıdır, Gəncə!
Güllərinin rəngi behiştəndən dadlıdır, Gəncə!
Ey qayğılar görüb, günlər keçirən,

Haqqında dastanlar yazıla, Gəncə!
Yaşıl bağlarında gül xiyabanı,
Cənnətdən gözəldir, yaxşıdır, Gəncə!
Adına dastanlar yazıla, Gəncə!

(II Oxucu "Şəkiddə" şeirini söyləyir.)

II Oxucu:

Bu güzərin qüdrətinə çox şükür
Şahdağın qoynunda varam Şəkiddə
Sinəsi yaşıldı zirvəsi qardı
Baxıb ona nə xoşhalam Şəkiddə.

Uşaqlığım, nazım düşdü yadıma
İlk baharım yazım düşdü yadıma.
Şux zarafat sazım düşdü yadıma
Dedim bir "Kərəmi" çalam Şəkiddə.

Cəmi camaatı yaralı gördüm
Sonu ahu-vaylı qaralı gördüm
Vurğunun yazdığı maralı gördüm
Göylərə yetişdi nalam Şəkiddə.

(III Oxucu Məhərrəm Ağalarovun "Naxçıvanım" şeirini söyləyir.)

III Oxucu:

Bil, həyatın mənzərədir,
Göz bəbəyim Naxçıvanım.
Siyasətçi alimlərin
Vətənisən Naxçıvanım.

Abidələr diyarısan,
Ulu türkün baş tacısan,
Azərbaycan torpağısan
Ulu yurdum Naxçıvanım.

İgidlərin mərddir sənin,
Atabəylər Eldənizin,
Sıra dağın, Əlincənin
Vətənisən Naxçıvanım.

Ordubadda soyuq dağın,
Badamlı dərman suların,
İgid olub hər övladın
İgid elim Naxçıvanım.

Müsabiqənin təşkil olunacağı regionun adından asılı olaraq, (“Naxçıvanım”, “Muğam beşiyim Qarabağ”, “İgidlər oylağı Şəki” və s.) rəsm müsabiqələri də təşkil etmək olar.

Rayonlara ekskursiyaların təşkili də oxucularda maraq doğurar. Ekskursiya rəhbəri rayon haqqında hərtərəfli biliyə malik olmalıdır. O rayonun tarixini ədəbiyyatını, coğrafiyasını bilməli, tanınmış və görkəmli şəxsiyyətlərini yaxşı tanımalıdır. Ekskursiya zamanı qonaqlar ekskursiya rəhbərinin nəzarəti altında rayonun muzeylərini, gözəl təbiətli ərazilərini gəzir və bu haqda məlumatlandırılır. Belə ekskursiyalar qarşılıqlı şəkildə təşkil oluna bilər. Belə ki, ekskursiya təşkil olunmuş rayonun oxucuları növbəti dəfə qonaqların rayonuna ekskursiyaya gedə bilər. Beləliklə də oxucular ölkəmizin rayonları haqqında ətraflı məlumatlandırıla bilər.

Kitabxanaçılar ekskursiyalar təşkil edən zaman ekskursiyanı planlı şəkildə hazırlamalıdırlar. Belə ki, vaxtaşırı (hər ay, hər həftə) bir rayona ekskursiya təşkil edərək aktiv oxucuları ölkənin gözəl guşələri ilə yaxından tanış etmək olar. Belə ekskursiyalara avtobusla və ya qatarla getmək olar. Ekskursiyalara “Şən qatarla gəzinti”, “Möcüzəli səyahət”, “Odlar yurduna səyahət”, “Qarış-qarış Azərbaycan” kimi maraqlı adlar da vermək olar. Gəzintini maraqlı etmək məqsədilə yol boyu ekskursiya rəhbəri oxuculara getdikləri rayon haqqında, onun tarixi, onun gözəl guşələri haqqında məlumat verir. Bundan əlavə həmin rayon haqqında kitabları iştirakçılara tövsiyyə edir. Yaxşı olar ki, gedilən rayon haqqında bukletlər hazırlayaraq ekskursiya iştirakçılarına paylanılsın. Bukletlərdə rayonun guşələrinin kitabxana və muzeylərinin, tanınmış şəxsiyyətlərinin şəkilləri və onlar haqqında qısa məlumat verilməlidir.

Bütün bunlarla yanaşı rayon kitabxanaları arasında qiyabi olaraq əlaqə yaratmaq mümkündür. Belə ki, bunun üçün canlı olaraq kitabxanalar arasında bağlantı yaradılır. Çəkiliş rayonun gözəl təbiətli yerlərindən, muzeydən və ya birbaşa kitabxanadan yayımlanır.

Azərbaycanın bölgələrində oxucular arasında anket sorğusu təşkil etməklə onların yaşadıkları region haqqında nə qədər məlumatlı olmalarını, fikir və düşüncələrini müəyyənləşdirmək olar. Sorğunu şifahi və yazılı formada aparmaq olar.

1. Azərbaycanda rayon inzibati ərazi bölgüsü neçənci ildən tətbiq olunur?
Bilirsinizmi?

☺ Bəli _____

☹ Xeyir

2. Hansı rayonun ərazisində yaşayırsınız?

☺ _____

3. Yaşadığınız rayonun hansı gözəl istirahət zonaları var? Adlarını qeyd edin.
☺ _____

4. Sizcə Azərbaycanın ən gözəl guşəsi hansı regiondur?
☺ _____
5. Yaşadığınız regionda kitabxana fəaliyyət göstərirmi?
☺ Bəli
☺ Xeyir
5. Yaşadığınız rayonun kitabxanasına müraciət edirsinizmi?
☺ Bəli
☺ Xeyir
6. Yaşadığınız rayonun kitabxanasında regionunuzu tanıdan sərgilər təşkil olunurmu?
☺ Bəli
☺ Xeyir
☺ _____
7. Rayonunuzun hansı məşhur şəxsiyyətlərini tanıyırsınız? Adını qeyd edin.
☺ Bəli
☺ Xeyir
☺ _____
8. Yaşadığınız regionda hansı muzeylər fəaliyyət göstərir?
☺ _____
9. Sizin rayon hansı meyvəsi ilə məşhurdur?
☺ _____
10. Sizin yaşadığınız rayona həsr olunmuş hansı kitabları tanıyırsınız? Adlarını qeyd edin.
☺ _____

Azyaşlı uşaqlar arasında kiçik həcmli tədbirlər təşkil etmək olar. Bu zaman azyaşlılara sadə dildə yazılmış və az həcmli şeirlər təqdim olunmalıdır. Belə tədbirlər qısa olmalı uşaqları yormamalıdır. Yaxşı olardı ki, az yaşlı oxucular üçün tədbirlər oyun formasında təqdim edilsin. Belə tədbir formalarından birini sizə təqdim edirik.

(Tədbir regionun ən gözəl guşəsində, açıq havada keçirilir. Aparıcı səhnəyə daxil olur. O nisbətən yuxarı sinif şagirdlərindən seçilir. Həmin uşaq səlist və

aydın danışıq qabiliyyətinə malik olmalıdır. Aparıcının sözlərini sizə təqdim edirik.)

Aparıcı: Salam uşaqlar!

Uşaqlar: Salam.

Aparıcı: Bilirsinizmi ki, bu il hörmətli prezidentimiz tərəfindən “Turizm ili ” elan olunub? Prezidentimizin diqqəti nəticəsində ölkəmizin bütün bölgələrində hər tərəf abadlaşdırılır, gözəlləşdirilir. Uşaqlar, bəs siz ölkəmiz, onun rayonları haqqında məlumatlısınız mı? Mən istərdim ki, sizinlə kiçik bir oyun keçirək. Onun üçün aranızdan ən çox şeir bilən və öz biliyinə güvənən varsa buyursun.

Uşaqlar arasından 8-10 nəfər seçilir. Onlar yerdə dairəvi formada düzülüb, üzü aşağı çevrilmiş fincanların önündə bardaş quraraq oturlar. Lakin oyundan əvvəl bir alma, aparıcı tərəfindən fincanlardan birinin altında gizlədir. İştirakçılardan biri qalxır və uşaqların ətrafında fırlanaraq almanın kimin fincanında olduğunu müəyyən etməyə çalışır. Bu ərəfədə uşaqlar xorla oxuyurlar:

Ay lulu almanı kim tapacaq? } 2

Uşaqlar növbə ilə həmin almanı tapmağa çalışırlar. Almanı tapa bilməyən hər uşaq Azərbaycanın dilbər guşələrinə həsr edilmiş bir şeir söyləyir, mahnı ifa edir, rəqs edir. Sonda alma tapıldıqda onu tapan iştirakçı almanı yeyir. Bu oyunu keçirməzdən əvvəl kitabxanaçı uşaqlarla məşqlər aparmalı, onlara şeir və nəğmələr öyrətməlidir.

Məktəbli oxucuların Azərbaycanın regionları haqqında olan biliklərini daha da artırmaq və mövcud biliklərini yoxlamaq məqsədilə onlar arasında intellektual oyunlar təşkil etmək olar. Uşaqlar komandalara ayrılır və komandalar müxtəlif adlarla adlandırılır (“Vətənpərvərlər”, “Cəsurlar”, “Yurdsevərlər”). Belə oyunlar bir neçə mərhələdən ibarət olur. Hər mərhələ müəyyən bir sahəyə həsr olunur.

Birinci tur “**Tarix**” adlandırılır. Bu turda rayonların tarixi və tarixi şəxsiyyətləri haqqında suallar komandalara təqdim olunur.

1. Cavad xan hansı xanlığın xanı olmuşdur?

* Gəncə

2. Şəki xan sarayı neçənci ildə inşa olunmuşdur?

* 1789-1790

3. Qarabağ xanı kim olmuşdur?

* Pənahəli xan

4. Bu şəhər 1235-ci ildə Monqolların Azərbaycana II yürüşü zamanı ələ keçirilmişdir. “Azərbaycanın incisi” (Göy göl) məhz bu rayonun ərazisində yerləşir.

* Gəncə

5. Azərbaycanda ən çox əhalisi olan bu kənd Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşir. Onun əhalisi 13,9 min nəfərdir. Bu hansı kənddir?

* Nehrəm

6. Azərbaycanın ən balaca kəndləri Acıdərə və Prəqan kəndləri hansı rayonların ərazisində yerləşir? (hər birində cəmi 2 nəfər yaşayır).

* Şamaxı (Acıdərə) İsmayılı (Prəqan)

İkinci tur “Tanınmış şəxsiyyətlər” adlandırılır. Bu turda regionun məşhurları haqqında suallar yarış iştirakçılarına təqdim olunur.

1. “Naxçıvan qədim diyardır. Arxeoloji tapıntıların təhlilinə görə demək olar ki, Azərbaycanın ən qədim diyarlarından biri Naxçıvandır.” sözləri məhz bu şəxsiyyətə məxsusdur.

* Heydər Əliyev

2. General Səmədbəy Mehmandarov və Həzi Aslanov Azərbaycanın hansı rayonunda dünyaya gəlmişdir?

*Lənkəran

3. Şeyxülislam və Qafqaz Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin başçısı Allahşükür Paşazadə, Azərbaycanın hansı regionunda dünyaya gəlmişdir?

*Lənkəran

4. Xaqani Şirvani, İmadəddin Nəsimi, Seyid Əzim Şirvani, Mirzə Ələkbər Sabir kimi Azərbaycanın tanınmış sənətkarları məhz bu rayonda anadan olmuşlar.

* Şamaxı

5. Bu sənətkarın “Gülüstən-i İrəm” əsərində Azərbaycanın Şirvan ərazisinin tarixindən bəhs olunur? Həmin tanınmış şəxsiyyət kimdir?

* Abbasqulu ağa Bakıxanov

III tur “Coğrafiya” adlanır. Bu turda uşaqlara regionların relyefi, kəndləri, təbiət aləmi ilə bağlı suallar verilir.

1. Ərazisinin çox hissəsini Kiçik Qafqazın Zəngəzur və Dərələyəz silsilələri təşkil edir. Öz çəyirdəkli meyvələri ilə məşhur olan bu region hansı iqtisadi regiondur?

*Naxçıvan

2. Hirkan qoruğu bu iqtisadi rayonun ərazisində yerləşir. Münbit sarı torpaqlarında sitrus meyvələri becərilir. Bu hansı regiondur?

* Lənkəran

3. 1973-cü ildə tikilmiş rəsədxana bu rayonun ərazisində yerləşir. İmadəddin Nəsimi məhz burada dünyaya göz açmışdır. Ağsu, İsmayıllı, Qobustan, Xızı, Quba rayonları ilə qonşu olan bu rayon necə adlanır?

* Şamaxı

4. Azərbaycanın ən hündürdə yerləşən kəndi olan Xınalıq məhz bu rayonun ərazisində yerləşir. Tumlu meyvəçilik üzrə ixtisaslaşan bu rayon necə adlanır?

* Quba

5. Böyükşor gölü bu iqtisadi rayonun ərazisində yerləşir. Burada subtropik meyvəçilik geniş yayılmışdır. Həmin regionun adını daşıyan şirniyyat belə vardır. Bu hansı regiondur?

* Abşeron

IV tur “Kitablar” adlanır. Bu turda uşaqların mütaliə səviyyəsi müəyyən olunur.

1. Koroğlu məhz bu regionun kəndini özünə məskən seçmişdir. Bu hansı rayonun hansı kəndidir?

*Naxçıvan, Çənlibel

2. Dünya şöhrətli şair Nizami Gəncəvi “İsgəndərnamə” əsərində Nüşabə adlı hökmdarın Azərbaycanın məhz bu ərazisindəki ədalətli hakimiyyətindən bəhs edir. Əsərdə bəhs olunan ərazinin adını tapın.

* Bərdə

3. Abbasqulu ağa Bakıxanov məhz bu əsərini Dağıstan və Şamaxı tarixinə həsr etmişdir. Həmin əsər necə adlanır?

* “Gülüstan-i İrəm”

4. Məşhur xarici ədəbiyyat nümayəndəsi Jül Vern “Arxipelaq alovlanır” əsərində Azərbaycanın məhz bu şəhərini təsvir etmişdir. Həmin şəhərin adını deyin.

* Bakı

Az yaşlılar üçün kitabxanalarda ucadan oxular təşkil etmək məqsədə uyğun olar. Ucadan oxu üçün Xəlil Rza Ulutürkün “Azərbaycan” şeirini oxuculara təqdim etmək olar.

Gəzdim sənin çöllərini
Oba-oba, oymaq-oymaq.
Nə gözəlmiş qoynun sənin
Ana torpaq, ana torpaq!
Astarada, Lənkəranda
Limonların rəngi sarı.
Süfrələrin bəzəyidir
Kürdəmirin qızıl narı.
Seyr edirəm Abşeronun
Səhərini, axşamını.
Çox sevirəm burda bitən
Bal ənciri, ağ şanını
Qızıl Quba, qızıl Qusar
Xatırladır ilk baharı.
Bağlarının şöhrətidir
Gül yanaqlı almaları.
Zaqatala qoruğunda
Cüyür-ceyran sürü-sürü.
Baxdıqca bu gözəlliyə,
Uzanmazmı insan ömrü?
Mingəçevir dənizindən
Neçə-neçə kanal gəlir.
Bağ-bağatlı Şirvanla bir
Ağ pambıqlı Muğam gülür.
Gör nə qədər filiz yatır
Daşkəsənin dağlarında.
Xan çinarlar göyə qalxır
Qədim Gəncə bağlarında
Çıxdım Şuşa yaylağına
Çeşmələrdə gözüm qaldı
Endim İsa bulağına,

Cıǵırlarda izim qaldı.
Kəlbəcərin daǵlarında
Durub baxdım al səhərə.
Yerdə əlvən çiçəklərə
Göydə qızıl şəfəqlərə.

Bu tədbirlərlə yanaşı kiçik oxucuları məlumatlandırmaq məqsədilə kitabxanaçıları məktəblilərlə söhbət keçirə bilərlər. Bu zaman kitabxanaçıları özləri ilə Azərbaycanın regionları haqqında olan kitab və jurnalları məktəblərə apararaq onlar haqqında uşaqlara ətraflı məlumat verərlər. Bu zaman kitabxanaçıları azyaşlılara “Göy-göl”, “Gəncə”, “Naxçıvan”, “Şəki xan sarayı”, “Naftalan”, “Şuşa”, “Azıx mağarası”, “Cavanşir qalası”, “Surxay qalası”, “Qarı daǵı”, “Yeddi gəlin daǵı” “Əlincə qalası” kimi bir-birindən maraqlı kitablar təqdim edir və kitabxana haqqında ətraflı məlumat verir. Adını çəkdiyimiz kitabların hər biri “Beşik nəşriyyatı”nda nəşr edilmişdir və Azərbaycanın gözəl guşələri, tanınmış şəxsiyyətləri, abidələrini balacalara tanımaq cəhətdən mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Kitabxanaçıları məlumat verdikcə yaxşı olardı ki, kitabları oxuculara əyani şəkildə nümayiş etdirərdi. Kitabı səhifə-səhifə əks etdirən slaydların müşaiyəti ilə söhbətin aparılması uşaqlar üçün daha maraqlı olar. Uşaqların diqqətini cəlb etmək məqsədilə slaydlara maraqlı effektlər tətbiq edilir. Bundan əlavə uşaqları daha da həvəsləndirmək məqsədilə onların haqqında oxuduqları rayona ekskursiya təşkil etmək olar.

Azyaşlı uşaqları məlumatlandırmağın üsullarından biri də şəkillərdən istifadə etməkdir. Bildiyimiz kimi balacalar gördüklərini daha yaxşı qavrayırlar. Bu məqsədlə şəhərlər, onların tarixi abidələri, təbii sərvətləri, bitki və heyvanat aləmi şəkillərin və slaydların köməyi ilə az yaşlı oxuculara nümayiş oluna bilər.





ZAQATALA



LƏNKƏRAN

Kitabxanalarda vaxtaşırı viktorinalar keçirmək olar. Kəlmə oyunu adlandırdığımız bu oyunu keçirməkdə məqsəd oxucuların Azərbaycanın bölgələri haqqında olan bilikləri yoxlamaqdır. Bunun üçün sözlər vərəqlərdə qeyd olunur və vərəqlər qutuda yerləşdirilir. İştirakçılar bükülü kağızları açır və sözü oxuyur. Onun hansı rayona aid olduğunu söyləyir. Hər komandanın bir üzvü əlini qabın içinə salaraq bükülü kağızlardan birini seçir.

Suallar və cavablar

1. Sual -Alma
Cavab –Quba
2. Sual- Nar
Cavab- Göyçay
3. Sual - balıq
Cavab- Neftçala, Salyan
4. Sual - qızıl
Cavab – Kəlbəcər
5. Sual – qoz, fındıq, şabalıd
Cavab - Zaqatala
6. Sual - limon
Cavab- Lənkəran
7. Sual – zəfəran
Cavab – Abşeron. Mərdəkan
Sual – çay
Cavab – Lənkəran
8. Sual – Qızılgül
Cavab - Zaqatala

Kitabxanada keçirilən maraqlı tədbirlərdən biri ədəbi bədii gecədir. Turizm ilinə həsr olunmuş ədəbi bədii gecənin ssenarisini sizə təqdim edirik. (*Səhnədə Azərbaycanın dilbər guşələrinin şəkilləri və qədim abidələrin maketləri yer almışdır. Akif İslamzadənin ifasında “Bura vətəndir” mahnısı səslənir və ekranda yurdumuzun gözəl guşələrini əks etdirən slayd nümayiş olunur.*)

I Aparıcı: Salam əziz qonaqlar, balaca dostlar. Hamınızı ilin tədbirində xoş gördük.

II Aparıcı: Hamımız bilir ki, bu il hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən “Turizm ili ” elan olunmuşdur. Bu il qarşımızda duran əsas vəzifə ölkəmizi dünyada daha yaxşı tanıtdırmaqdır. Onu turizm sahəsində dünya ölkələri arasında yüksək səviyyəyə qaldırmaqdır.

- I Aparıcı: Uşaqlar, bəs siz ölkəmiz, onun ərazisi, rayonları, coğrafiyası, haqqında ətraflı məlumatla maliksinizmi?
- II Aparıcı: Dostlar, bilirsinizmi bu yaxınlarda, Cırtan rayonlardan səfərdən qayıdıb. Gəlin onu səhnəyə dəvət edək təəssüratlarını və öyrəndiklərini bizimlə bölüşsün.
- (*Aparıcı uşaqlarla birlikdə Cırtanı səsləyir.*)
- Cırtan: Salam uşaqlar, mən uzaq səfərdən gəlirəm. Doğma yurdumun hər tərəfini qarış-qarış gəzib sizə xoş təəssüratlar gətirmişəm.
- II Aparıcı: Xoş gəlmisən Cırtan, hələ bir de görək haraları gəzmisən, nə öyrənmisən? Bəs hədiyyələrin hanı? Axı söz vermişdin ki, bizə sovqat gətirəcəksən.
- Cırtan: Hə, sovqatı unutmamışam. Sizə bir-birindən maraqlı kitablar gətirmişəm.
- I Aparıcı: Bəs hardadır o kitablar?
- Cırtan: Gəlin, birlikdə səsləyək onları.
(*Uşaqlar, Cırtan kitabları çağırır. “Şəki xan sarayı”, “Naftalan”, “Gəncə”, “Göygöl” kitabları səhnəyə daxil olurlar.*)
- Şəki Xan sarayı:** Uşaqlar, siz heç Şəkidə Xan Sarayında olmusunuz? Bəs bilirsinizmi ki, dadından doymadığınız o dadlı halva və piti ancaq Şəkiyə məxsusdur?! (*Onun sözünü Naftalan kəsir*)
- Naftalan: Özünü çox tərif etmə. Halva-halva deməklə ağız şirin olmaz ki. O məşhur Şəki halvasından gətirərdin biz də dadına baxardıq.
- Şəki Xan sarayı:** (*Gülərək*) Kim deyir ki gətirməmişəm. (*O əlində bayaqdan bəri saxladığı qutunu açaraq içindəki halvanı qonaqlara paylayır.*)
- Göy-göl: Mən də Gəncədən gəlmişəm ki, balaca dostlarımı Gəncəyə istirahətə dəvət edim. Uşaqlar, bəs siz mənim yaranma tariximi bilirsinizmi? Bilirsinizmi ki, mən Azərbaycanın ən gözəl mirvarisiyəm? Aranızda məni yaxşı tanıyan varsa, mənə həsr olunmuş gözəl bir şeir söyləsin.
- II Aparıcı Əlbəttə ki, bizim dostlar Göy gölü yaxşı tanıyır, onun haqqında bir-birindən maraqlı şeirlər bilirlər. Gəlin oxucularımızdan birinin ifasında şeir dinləyək.
- (*Oxucu Əhməd Cavadın Göygöl şeirini söyləyir.*)
- Bu gecə rüyamda Göy gölü gördüm,
Orda ətir saçan min gülü gördüm,
Yaşıl budaqlarda nəğmə oxuyan
Bir şirin avazlı bülbülü gördüm.
- Kəpəz şimşək olub çaxdı üstümə,
Sanki nəğmə olub axdı üstümə,
Daşqın sellərini yaxdı üstümə,
Köpüklənib, daşan gur seli gördüm.
- Gördüm sularında mən öz əksimi,
Duydum kəkliklərin xoş nəğməsini,

- Bir an dilə gəldi könlümün simi,
Ömrümdə xoş ayı, xoş ili gördüm.
- Cırtan: Gəlin, sizinlə kiçik bir oyun keçirək. Deyin görək sənətkarlıq paytaxtı hansı rayon elan olunmuşdur? (*İsmayilli*)
- I Aparıcı: Afərin uşaqlar. Bəs hansı rayon əfsanələr paytaxtı elan olunub? (*Şabran*)
- II Aparıcı: Sonuncu sualı sizə təqdim edirəm: Folklor paytaxtı hansı şəhər elan olunmuşdur? (*Lənkəran*)
- (*Sualları cavablandırان iştirakçılar kitabla mükafatlandırılır. Daha sonra aparıcı qonaqları meyxana ustadı Vüqarın ifasında "Azərbaycan diyarı" adlı mahnıya qulaq asmağa dəvət edir.*)
- I Aparıcı: Əziz qonaqlar, tədbirimiz davam edir.
(*Elə bu vaxt Qarabağ şikəstəsi səslənir.*)
- Göy göl: Eşidirsinizmi?
- Şəki Xan Sarayı: Necə də yanıqlı oxuyur. Mən bu səsi tanıyıram. Bu Şuşanın səsidir.
(*Bu zaman səhnəyə "Şuşa" adlı kitab daxil olur. Hamı onu böyük bir sevinclə qarşılayır*)
- Şuşa: Dostlar, hamımız bilirik ki, Azərbaycanımızın dilbər guşəsi olan Qarabağ düşmən tapdağı altındadır. Onu azad etmək hamımızın vəzifəsidir. Gəlin birlikdə vətənimizin azadlığı, gündən-günə gözəlləşməsi üçün çalışaq.
(*Hamı qışqırır: Yaşasın Azərbaycan!*)
- II Aparıcı: Biz inanırıq ki, dövlət başçımız İlham Əliyevin söyləri nəticəsiz qalmayacaq. Tezliklə işğal olunmuş torpaqlarımız düşmən tapdağından azad olunacaq. Ümüd edirik sizinlə Qarabağda hələ çox görüşəcəyik. Gəlin, birlikdə Azərbaycan himnini ifa edək.
(*Sonda tədbirin bütün iştirakçılarını ayağa qalxaraq Dövlət Himnini xorla ifa edir.*)

Ədəbiyyat siyahısı

Kitablar.

1. Vahabzadə Bəxtiyar. Seçilmiş əsərləri: İki cildə. I cild.- B.: Öndər nəşriyyat, 2004.-328 s.
2. Rza Xəlil. Seçilmiş əsərləri: İki cildə.-I cild.- B.: Şərq-Qərb, 2005.- 269 s.
3. Rza Xəlil. Seçilmiş əsərləri: İki cildə.-II cild.- B.: Şərq-Qərb, 2005.- 248 s.
4. Rza Rəsul. Seçilmiş əsərləri: Beş cildə. I cild.- B.: Azərnəşr, 2002.-458 s.
5. Rza Rəsul. Seçilmiş əsərləri: Beş cildə. II cild.- B.: Azərnəşr, 2002.-435 s.
6. Vurğun Səməd. Seçilmiş əsərləri: Beş cildə. I cild.- B.: Şərq-Qərb, 2005.- 264s.

Dövrü mətbuata:

1. Abdullayeva Fəxriyyə. Azərbaycan bölgələrinin zəngin turizm potensialı var: daxili turizm sərgisində 15 rayonun imkanları nümayiş olunacaq //Mədəniyyət.- 2011.- 27 aprel.-S.12
2. Hacıyev Ağalar. Azərbaycanda turizm sektoruna maraq birdən-birə artdı //Respublika.- 2011.-12 may.-S.8
3. Nizamiqızı Gülər. Gənclərin “Turizmə dəstək” koalisiyası yeni layihələr üzərində işləyir // Mədəniyyət.- 2011.- 27 aprel.- S.15
4. Mehparə. Elmi-mədəni irsimiz Azərbaycanı dünyaya tanıdır: Şamaxı rəsədxanası haqqında // Mədəniyyət. – 2011.-27 aprel.-S. 15
5. Mükərrəmoğlu M.- Azərbaycan inkişaf etmiş turizm ölkəsinə çevriləcək //Xalq qəzeti.- 2011.- 17 fevral.- S.8
6. Rzalı Ramiz. Ölkədə həm yay, həm qış turizmi üçün geniş imkanlar var //Azərbaycan.-2011.-16 fevral
7. Tağıyev Aydın. Bu günü dünəkindən gözəl Şabran: 2011-ci il Turizm ilidir// Respublika.-2011.-14 may.-S.4
8. Yusifli Ramiz.Turizm ölkə iqtisadiyyatında gəlir gətirən sahələrdən birinə çevrilir //Respublika.-2008.-13 avqust. S.4
9. Yusifli Ramiz. Turizmin inkişafı bütün dünya ölkələrinin diqqət mərkəzindədir //Respublika.-2008.-27 sentyabr.-S.11

Tərtib edəni: Xəlilova Xəyalə - F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının baş kitabxanaçısı

Redaktor: Fizurə Quliyeva - F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının direktoru